

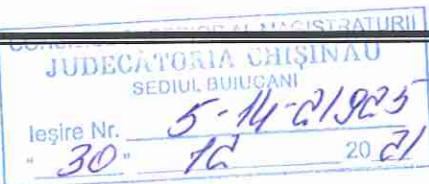
Consiliul Superior al Magistraturii
Judecătoria Chișinău
(sediul BUIUCANI)

MD-2004, mun.Chișinău,
bd.Ștefan cel Mare și Sfânt nr.200

The Supreme Council of Magistrates
Chișinău District Court
(Buiucani Office)

MD-2004, Chișinău,
200nd Ștefan cel Mare și Sfânt street

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
Mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu, 28
MD-2004

Prin prezenta Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani) vă expediază spre examinare sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate înaintată de apărătorul Osoianu Tudor, în cauza penală nr.1-782/2021, de acuzare a cet. Bordea Alexandru Ion în comiterea infracțiunii prevăzute de art.320 alin.(1) CP în baza încheierii din 20 decembrie 2021 prin care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate înaintată de apărătorul inculpatului, în vederea efectuării controlului constituționalității prevederilor art.342, 346, 350, 352, 437 Cod de procedură penală, în temeiul articolelor 20, 23, 26 și 119 din Constituția Republicii Moldova.

Anexă: 1 volum - 31 file.

Judecător
al Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani

Ex. V. Turțurica
060803305

Aureliu Postică

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. 29/11/2021
" 30 " decembrie 2021

Ora 13:05

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

SESIZARE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

*art. art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova,
prezentată în conformitate cu articolul 135 din Constituția Republicii Moldova*

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. Nume: OSOIANU

2. Prenume: Tudor

3. Funcția: avocat

4. Adresa:

5. Tel./fax:

6. Numele și prenumele reprezentantului: -

7. Ocupația reprezentantului: -

8. Adresa reprezentantului: -

9. Tel.: -

10. Fax: -

11. -

II. OBIECTUL SESIZĂRII

12. Prezenta sesizare are ca obiect de examinare

A. Textul art. 342 alin. (2) CPP RM, care prevede:

(2) Încheierile privind măsurile preventive, de ocrotire și asigurătorii, recuzările, declinarea de competență, strămutarea cauzei, disponerea expertizei judiciare, precum și încheierile interlocutorii, se adoptă sub formă de documente aparte și se semnează de judecător sau, după caz, de toți judecătorii din completul de judecată.

în măsura în care,

omite să includă și încheirile prin care instanța de judecată în ședință preliminară respinge cererea sau demersull de încetare a procesului.

B. Textul art. 346 teza a II-a CPP RM, care prevede:

În cazul în care cererile, demersurile sau recuzările au fost respinse, ele pot fi înaintate repetat în ședință la judecarea cauzei

- Textul art. 350 alin. (1) CPP RM, care prevede:

(1) dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art. 332, instanța, prin sentință motivată, începează procesul penal în cauza respectivă, Textul art. 352 alin. (3) CPP RM, care prevede:

(3) Instanța de judecată soluționează, prin încheiere, chestiunile prevăzute în art. 346 - 351.

în partea în care,

conform sensului atribuit în practica de interpretare și de aplicare a acestor norme se înțelege că instanțele naționale în ședința preliminară sunt în drept să disponă amânarea soluției asupra cererilor sau demersurilor de încetare a procesului printr-o încheiere nemotivată, pentru a se expune ulterior, ori odată cu fondul.

C. Textul art. 346 teza a II-a CPP RM, care prevede:

*În cazul în care cererile, demersurile sau recuzările au fost respinse, ele pot fi
înmaintate repetat în ședință la judecarea cauzei.*

Textul art. 437 alin. (1) pc.4) și alin. (2) CPP RM, care prevede:

(1) *Pot fi atacate cu recurs:*

4) alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

(2) *Încheierile pot fi atacate cu recurs numai o dată cu sentința, cu excepția cazurilor
cînd, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.*

în măsura în care,

- omit să acorde în mod expres dreptul părților în proces de a contesta cu recurs
separat hotărârea (încheierea) emisă în cadrul ședinței preliminare privind respingerea
ori refuzului de a răspunde la cererii sau demersului de încetare a procesului.

în raport cu prevederile art. 20, art. 23 și art. 26 și 119 din Constituția Republicii

Moldova.

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

13. Urmărirea penală în prezenta cauză, a fost începută la 02 august 2019, de către organul de urmărire penală al Inspectoratului de Poliție Buiucani al Direcției de Poliție mun. Chișinău, în temeiul unei bănuieri rezonabile de comitere a infracțiunii prevăzute de art.320 alin.(1) din Codul penal.

14. În ordonația din 02 august 2019 se reține că prin Hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediu Buiucani) din 6 martie 2019, Bordea Alexandru a fost recunoscut vinovat de comiterea contravenției prevăzute de art. 318 alin. (2) și art. 319 alin. (2) din Codul contravențional, pentru neexecutarea intenționată a hotărârii instanței de judecată și a obligațiilor prevăzute de Codul de executare. Ulterior după aplicarea sancțiunii contravenționale Bordea Alexandru, în continuare se eschivează de la executarea hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediu Centru) din 21.06.2016 și a titlurilor executorii nr.2-1978/15 din 21.06.2016, fiind somat în acest sens de către executorul judecătoresc: Ruslan Ciobanu.

15. Instanța de judecată a fost sesizată în speță cu rechizitoriu la 19.03.2021, privind diferirea judecății lui Bordea Alexandru. Potrivit dispozitivului, se învinuește:

în aceea că el, BORDEA Alexandru, ignorând prevederile art. 120 din Constituția Republicii Moldova, potrivit căruia „Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive”, acționând în calitate de administrator al SRL „Evanda Grup” și SRL „Trenar Grup”, știind despre faptul că Judecătoria Chișinău (sediu Central), la data de 21 iunie 2016 a emis titlul executoriu nr. 2-1978/15 prin care a dispus obligarea pîrîtului SRL „Evanda Grup” să opereze înscrисurile corepunzătoare în carnetul de muncă ale reclamantului Daniel Gociu...să calculeze și să achite pentru perioada 14 mai 2013-03 iunie 2013 imozitele și contribuțiile sociale obligatorii către stat pentru angajatul Daniel Gociu, reieșind din baza de calcul a retribuției muncii de 4000 lei, lunar...a încasa de la pîrîtul SRL „Evanda Grup” și SRL „Trenar Grup” în contul reclamantului Daniel Gociu parțial cheltuielile de asistență juridică în mărime de 3000 lei, proporțional cerințelor admise, s-a eschivat intenționat de la executarea acestuia.

Ulterior, în scopul asigurării executărilii hotărârii instanței de judecată a fost emisă încheierea executorului judecătoresc Ruslan Ciobanu din 25.05.2018, privind intentarea procedurii de executare, a fost întocmit procesul-verbal de conciliere a părților din 05.06.2018, a fost întocmită încheierea privind continuarea procedurii de executare din 21.06.2018, a fost somat repetat prin somația din 01.08.2018 și repsepctiv 06.11.2018, pe care Bordea Alexandru a recepționat-o, însă ultimul nu a reacționat la cerințele executorului judecătoresc, ignorând în continuare executarea hotărârii instanței de judecată din 21 iunie 2016.

Astfel, prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediu Buiucani) din 6 martie 2019, BORDEA Alexandru a fost recunoscut vinovat de comiterea contravenției prevăzute de art. 318 alin. (2) și art. 319 alin. (2) din Codul contravențional, pentru neexecutarea

6

intenționată a hotărârii instanței de judecată și a obligațiilor prevăzute de Codul de executare.

16. În consecință, BORDEA Alexandru, urmărind scopul eschivării de la executarea hotărârii instanței de judecată, cunoscând despre faptul că a fost tras la răspundere contravențională, fiindu-i acordat un nou termen, în mod repetat a refuzat să execute documentul executoriu din 21 iunie 2016 cu nr. 2-1978/15.

Așadar, prin acțiunile sale, BORDEA Alexandru a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 320 alin. (1) din Codul penal, neexecutarea hotărârii instanței de judecată, neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executare a hotărârii instanței de judecată, dacă aceasta a fost comisă după aplicarea sancțiunii contravenționale.

17. Rechizitoriu a fost întocmit la data de 18.03.2021, în Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani.

18. În ședință preliminară, apărătorul inculpatului a depus o cerere de încetarea a procesului penal pe temeiul intervenției prescripției penale.

IV. CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATE ŞI ARGUMENTAREA INCIDENTEI UNUI DREPT SAU A MAI MULTOR DREPTURI DIN CONSTITUȚIE

19. *Excepția de neconstituționalitate* reprezintă o procedură de inițiere de către instanța ordinată de judecată, la inițiativa părților sau din oficiu, a controlului conformității unei legi sau a unui alt act normativ, cu normele constituționale. Ea reflectă existența raportului triunghiular între *partea aflată în proces*, *instanța de judecată*, în fața căreia se invocă neconstituționalitatea, și *Curtea Constituțională*, chemată să soluționeze excepția de neconstituționalitate. Astfel, potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 privind interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, s-a stabilit procedura de exercitare a controlului constituționalității legilor de către Curtea Constituțională. Prin urmare considerăm necesar a fi constată admisibilitatea prezentei excepții de neconstituționalitate prin filtrul stabilit în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al prevederilor art. 7 alin. (3¹) CPP.

19.1. Suntem în prezența unei incertitudini privind constituționalitatea unei legi, în sjă, a art. art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, norme care urmează a fi aplicate de către prima instanță în cadrul ședinței preliminare în legătură cu examinarea cererilor de încetare a procesului penal, eventual și de însanță de recurs.

19.2. Potrivit art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Legea nr. 122-XV din 14 martie 2003 Codul de procedură penală al Republicii Moldova, poate constitui obiectul unei excepții de neconstituționalitate, fiind lege organică.

19.3. Excepția de neconstituționalitate este ridicată de către o parte din proces (partea apărării) a căror drepturi și interese pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei.

19.4. Nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate sau o formulare similară a normei invocate.

19.5. În baza celor expuse, solicităm să fie declarată admisibilă prezenta sesizare pentru a fi examineate în fond a pretențiilor de neconstituționalitate a:

8

dispozițiilor cuprinse în textul art. art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, în raport cu prevederile art. art. 20, 23, 26, 119 din Constituția Republicii Moldova.

20. Una din condițiile obligatorii pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată. Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință în vreun drept fundamental (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27; DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18; DCC nr. 63 din 11 iunie 2020, § 19; DCC nr. 64 din 11 iunie 2020, § 19).

20.1. Cu privire la incidența articolului 23 din Constituție, Curtea menționează că acesta implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile (a se vedea HCC nr. 12 din 14 mai 2018, § 38; HCC nr. 22 din 1 octombrie 2018, § 32; HCC nr. 24 din 17 octombrie 2019, § 110). În jurisprudența sa, Curtea a menționat că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 38 din 8 iulie 2016, § 35; DCC nr. 44 din 22 mai 2017, § 18). Prin urmare, articolul 23 din Constituție (care stabilește condițiile calității legii) nu poate fi aplicat de sine stătător, ci doar dacă este corroborat cu un drept fundamental.

Curtea a stabilit că problema calității unei legi nu reprezintă o problemă de constituționalitate atât timp, cât nu este afectat un drept fundamental (a se vedea HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 19; HCC nr. 6 din 10 martie 2020, § 25; DCC nr. 16 din 10 februarie 2020, § 17).

În interpretările raportate la dispozițiile constituționale, Curtea Constituțională a Republicii Moldova evidențiază încălcarea principiilor de previzibilitate, claritate al legii, pe care le ivocă și autorul sesizării, inclusiv prin referire la:

20.2. Articolul 20 alin. (1) al Constituției Republicii Moldova, care prevede că *Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă (s. n.) din partea instanțelor judecătoarești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime;*

În sesizare este ridicată problema generală de drept privind accesul la justiție a persoanelor, care pretind că le sunt aduse ingerințe dreptului la încetare a procesului în cadrul ședințelor preliminare, precum și în procesul de contestare a soluției insanței

9

asupra cererii de încetare procesului prin intermediul căilor de atac disponibile conform prevederilor CPP. (recurs)

20.3. Articolul 23 alin. (2) al Constituției Republicii Moldova, *Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște (s. n.) drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile (s. n.) toate legile și alte acte normative;* Cu privire la incidența art. 23 din Constituție, Curtea a reșinut că acestea nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (a se vedea DCC nr. 6 din 11 ianuarie 2021, § 21; HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 22. În sesizare este invocată incidența acestui drept constitutional prin raportare la alte drepturi constituționale - de acces la justiție, dreptul la apărare, dreptul la exercitarea căilor de atac (neclaritatea prevederilor art. 342, 352 CPP RM privitor la motivarea încheierilor de respingere a cererilor de încetare a procesului, din perpectivea omisiunilor legislative, dar și a practicii de aplicare și interpretare)

20.4. Articolul 26 alin. (2) al Constituției Republicii Moldova, care prevede că *Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale;* Curtea Constituțională subliniază că dreptul la apărare, ca garanție a dreptului la un proces echitabil, cuprinde totalitatea drepturilor și a regulilor procedurale, care îi acordă persoanei posibilitatea de a se apăra împotriva acuzațiilor ce i se aduc și de a contesta învinuirile, în vederea demonstrării nevinovăției sale.

Dreptul inculpatului și apărătorului său, face parte din ansamblul de drepturi, prevăzute în art.art. 66 și 68 CPP RM, care trebuie să asigure realizarea dreptului la apărare și să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților, inclusive să atace, în modul stabilit de lege, acțiunile și hotărârile instanței de judecată, în special în cazul pronunțării încheierilor nemotivate privind refuzul de a dispune încetarea procesului.

20.5. Articolul 119 al Constituției Republicii Moldova, care prevede că, *Folosirea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătoarești, părțile interesate și organelle de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.* Incidența acestei norme o susținem deoarece criticăm de principiu claritatea și previzibilitatea dreptului de

10

verificare în al doilea grad de jurisdicție, legalitatea omisiunii de a da curs cererilor de închidere a procesului penal în cadrul ședinței preliminare, dat fiind faptul omisiunile legislative din conținutul art. 346 și 437 CPP RM, iar acest fapt afectează realizarea dreptului constitutional la exercitarea căilor de atac în condițiile legii (recurs).

V. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

21.

Susținem că dispozițiile cuprinse în textul art. art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, sunt neconsuținale în raport cu prevederile art.art. 20, 23, 26, 119 din Constituția Republicii Moldova.

pentru următoarele motive:

22. PRIVITOR LA EXISTENȚA TEMEIULUI DE ÎNCETARE A PROCESULUI PENAL, PREVĂZUT LA ART. 275 PCT. 4) CPP RM ȘI NECESSITATEA DE A ÎNCETA PROCESUL PENAL ÎN ȘEDINȚA PRELIMINARĂ, ÎN BAZA ACORDULUI INCOLPATULUI, RESPECTÂNDU-SE NORMATIVUL PENAL, PROCESUAL-PENAL ÎN VIGOARE, PRECUM ȘI STANDARDUL CEDO.

22.1. Conform art. 29 CPP RM, se consideră infracțiune continuă *fapta care se caracterizează prin săvîrșirea neîntreruptă, timp nedeterminat, a activității infracționale*. În cazul infracțiunii continue nu există pluralitate de infracțiuni. *Infracțiunea continuă se consumă din momentul încetării activității infracționale sau datorită survenirii unor evenimente care împiedică această activitate.*

22.2. Din textul de lege rezultă (făcând alegație la publicația: Berliba V., Cojocaru R. *Infracțiunea continuă și continuată în legea penală a Republicii Moldova*. În: Revista de drept penal, Anul XIII, nr.4 (octombrie-decembrie), București: 2006, p.130-142) că infracțiunea continuă prezintă cumulativ două caracteristici:

- *prin natura sa este susceptibilă de a fi săvârsită pe o perioadă de timp nedeterminată;*

- *activitatea infracțională este realizată în mod neîntrerupt.*

22.2.1. Orice acțiune sau inacțiune constitutivă a unei infracțiuni poate avea o durată de desfășurare oricât de mică n-ar fi aceasta. La infracțiunea continuă prelungirea activității

14

infracționale este determinată de însăși natura faptei, continuitatea fiind un atribut inherent al acesteia. Infracțiunea continuă în mod necesar parurge o anumită perioadă de timp în desfășurarea activității infracționale. Nu orice infracțiune poate fi continuă, ci doar aceea căreia îi este caracteristică o aptitudine de prelungire determinată de însăși natura procesului dinamic infracțional. Legislatorul nu determină o durată minimă sau maximă, în care trebuie să se desfășoare activitatea infracțională, pentru ca infracțiunea să aibă un caracter continuu, această durată a prelungirii fiind diferită de la caz la caz, în raport cu natura infracțiunii, iar în cadrul fiecărui tip particular de infracțiune, în raport cu mobilul și scopul urmărit de făptuitor, particularitățile obiectului material, condițiile și mijloacele de săvârșire a infracțiunii etc.

22.2.2. Realizarea activității infracționale în mod neîntrerupt – ca și caracteristică a infracțiunii unice continue, determină caracterul unitar al acestui tip de unitate de infracțiuni, deoarece sub aspect obiectiv aceasta este realizată printr-o acțiune sau inacțiune executată în mod neîntrerupt, continuu, formând în ansamblu conținutul unei singure infracțiuni. În sensul art. 29 CP RM activitatea infracțională este realizată neîntrerupt, când odată începută aceasta se prelungește fără să prezinte discontinuități străine naturii sale, nefiind necesară intervenția făptuitorului, prin săvârșirea repetată a actului infracțional pentru prelungirea acestuia.

22.3. Obiectul unei preocupări aparte îl constituie și momentul consumării infracțiunii continue. Conform art. 29 alin.(2) CP RM, „infracțiunea continuă se consumă din momentul încetării activității infracționale sau datorită survenirii unor evenimente care împiedică această activitate”.

22.3.1. Din interpretarea dispozițiilor legale statuite la art. 29 alin. (2) CP RM rezultă că încetarea activității infracționale poate avea loc:

- fie datorită unei cauze voluntare,
- fie a unei situații silite.

22.3.2. În primul caz, făptuitorul curmă el însuși acțiunea sau inacțiunea constitutivă, aflată în curs de desfășurare, renunțând să o mai continue (de ex. persoana execută hotărârea instanței de judecată, după ce o perioadă de timp nu a fost executată în perioada de după aplicarea sancțiunii contravenționale (art. 320 alin. (1) CP RM).

22.3.3. În al doilea caz, activității infracționale i se pune capăt prin intervenția fizică, materială a organelor de drept (de exemplu, persoana care nu execută hotărârea instanței de judecată este reținută) sau datorită unei împrejurări obiective cu caracter fortuit (de ex. închetarea definerii unui bun interzis de legea penală, în urma pierderii fizice a acestuia). Tot o întrerupere de fapt are loc și în cazul în care are loc închiderea obligației pentru a cărei neexecutare este săvârșită infracțiunea.

22.3.4. Determinarea momentului închidării activității infracționale la infracțiunea continuă prezintă importanță și pentru soluționarea problemei răspunderii săptuitorului (fiind incompatibilă cu pornirea urmăririi penale după expirarea termenului de prescripție a tragerii la răspundere penală), dar și, în special, cu continuarea procedurilor în cazul în care este acordul de închidere a procesului penal la etapa ședinței preliminare, fiind expirat cu certitudine termenul de prescripție a tragerii la răspundere penală. Identificarea corectă a momentului de consumare a infracțiunii continue are importanță și în multe alte aspecte (de ex. pentru individualizarea pedepsei penale).

22.3.5. Deci, cu certitudine, în funcție de momentul consumării infracțiunii continue, se soluționează problema incidenței unei legi penale de amnistie sau grațiere. Pentru ca săptuitorul să beneficieze de efectele acestor acte de clemență, se cere ca activitatea infracțională să fie epuizată (un moment care urmează consumării infracțiunii) până la intrarea în vigoare a actelor de grațiere sau amnistie.

22.3.6. Este important ca să se distingă, în cazul infracțiunilor continue, etapa consumării infracțiunii și etapa epuizării acesteia. Or, în unele cazuri, momentul consumării infracțiunii ar coincide cu momentul epuizării ei. Legislația penală identifică posibilitatea atestării unei infracțiuni consumate de neexecutare sau eschivare de la executarea hotărârii judecătoarești din momentul inițierii termenului de neexecutare sau eschivare de la această executare a obligației, fiind în intervalul de timp după aplicarea sancțiunii contravenționale pentru o încălcare similară. În fapt, termenul de prescripție se va calcula de la momentul epuizării infracțiunii în acest caz, adică din momentul închidării activității infracționale sau datorită survenirii unor evenimente care împiedică această activitate infracțională.

22.3.7. Odată pornită urmărirea penală pe baza art. 320 CP RM și persoana vizată a fost notificată referitor la această urmărire penală, se atestă că, în ipoteza unor evenimente, se

16

întrerupe activitatea infracțională pe o anumită etapă, fiind demarată curgerea termenului de prescripție de la momentul notificării referitor această urmărire penală. Evident, termenul general de prescripție a tragerii la răspundere penală pentru infracțiunea prevăzută la art. 320 alin. (1) CP RM este de 2 ani, operând cu art. 60 alin. (1) lit. a) CP RM. Este evident că dacă urmărirea penală, de la momentul notificării, a durat mai mult de doi ani, cu condiția că nu a fost întreruptă ori suspendată, în contextul art. 60 alin. (4)-(5) CP RM, instanța de judecată nu poate fi sesizată referitor la o infracțiune prescrisă, urmând a fi începută urmărirea penală.

22.3.8. În *Cauza Felix Guțu c. Republica Moldova* (Hotărârea din 20 octombrie 2020, pct. 55), CtEDO reamintește că nici formularea, nici spiritul art. 6 din CEDO nu împiedică o persoană să renunțe de bunăvoie, în mod expres sau tacit (*Cauza Håkansson și Sturesson c. Suedia* (Hotărârea din 21 februarie 1990, pct. 66); *Cauza Simeonovici c. Bulgaria* (Hotărârea din 12 mai 2017, pct. 115)), la garanțiiile unui proces echitabil. Acest lucru se aplică, de asemenea, la soluționarea alternativă a cauzelor în materie penală, tranzacțiile penale fiind cel mai reprezentativ exemplu. Cu toate acestea, o renunțare trebuie făcută într-o nianieră neechivocă și nu trebuie să contravină vreunui interes public important. Ea nu trebuie să fie explicită, dar trebuie să fie voluntară, conștientă și clară. Înainte să se considere că un acuzat a renunțat în mod implicit, prin comportamentul său, la un drept important prevăzut la art. 6 din CEDO, trebuie să se stabilească faptul că el ar fi putut prevedea în mod rezonabil consecințele comportamentului său (*Cauza Simeonovici c. Bulgaria* (Hotărârea din 12 mai 2017, pct. 115); *Cauza Murtazaliyeva c. Rusia* (Hotărârea din 18 decembrie 2018, pct. 117)).

CtEDO atrage atenția la faptul că, în conformitate cu prevederile legale interne relevante (...), amnistia putea fi aplicată la orice etapă a procesului penal. În special, prin aplicarea art. 275 C. pr. pen. al RM, intervenția amnistiei împiedica o continuare a urmăririi penale, în același mod ca, e.g., PRESCRIPTIA (*Cauza Felix Guțu c. Republica Moldova* (Hotărârea din 20 octombrie 2020, definitivă la 20 ianuarie 2021, pct. 59)).

22.3.9. În cazul în care, încalcându-se modul de sesizare a instanței de judecată, prin trimitera în judecată a cauzei penale referitor la o infracțiune prescrisă, ori dacă termenul de prescripție a tragerii la răspundere penală a expirat până la examinare cauzei în ședința preliminară, este posibilă demararea procedurii în această etapă, prin raportare la art. 30, art. 14

65

332, art. 275 pct. 4) C. pr. pen. al RM, prin indicarea acordului scris ori semnarea propriu-zisă a cererii de încetare a procesului penal de către inculpat.

22.3.10. Deși, am menționat anterior, precum că dacă de la pornirea urmăririi penale, notificate oficial inculpatului, au expirat mai mult de 2 ani și examinarea acestei cauze este la etapa ședinței preliminare, se atestă în mod cert expirarea termenului de prescripție a tragerii la răspundere penală pentru infracțiunea prevăzută de art. 320 alin. (1) CP RM, fiind întreruptă activitatea infracțională. Cu totul alta este situația de continuitate a activităților infracționale continue după demararea urmăririi penale pentru o infracțiune continuă întreruptă. Dacă s-a pornit urmărirea penală pe baza infracțiunii prevăzute la art. 320 alin. (1) CP RM se prezumă că infracțiunea a fost comisă până la data pornirii urmăririi penale și este consumată până la această etapă.

22.3.11. Odată expirat termenul de prescripție a tragerii la răspundere penală, soluția organului de urmărire penală poate fi doar de încetare a procesului penal, dacă nu se constată careva temeiuri de scoatere de sub urmărire penală, în baza temeiurilor de reabilitare. În cazul în care a fos sesizată infracțiunea cu infracțiuni prescrise, se atestă un caracter lovit de nulitate a actului de sesizare, strict din perspectivele enunțate anterior. În ședința preliminară, fiind constată expirarea termenului de prescripție a tragerii la răspundere penală, procesul penal urmează a fi încetat prin sentință motivată, dacă inculpatul și-a manifestat acordul său, inclusiv prin semnareacererii de încetare a procesului penal pe baza acestui temei. De altfel, dacă nu se încetează la etapa ședinței preliminare procesul penal, după examinarea probelor acest temei conducând la adoptarea unei sentințe de condamnare (art. 389 alin. (4) pct. 2) și pct. 3) C. pr. pen. al RM).

22.4. În *Cauza Natsvlishvili și Togonidze c. Georgia* (Hotărârea din 29 aprilie 2014, pct. 91), CtEDO consideră că, în cazul în care efectul negocierii de vinovătie este acela că o acuzație penală împotriva acuzatului este determinată printr-o formă presecurtată de examinare judiciară, aceasta echivalează, în esență, cu renunțarea la o serie de drepturi procedurale. Aceasta nu poate fi o problemă în sine, deoarece nici litera și nici spiritul art. 6 din CEDO nu împiedică o persoană să renunțe la aceste garanții în mod liber.

În *Cauza Scoppola c. Italia* (nr. 2) (Hotărârea din 17 septembrie 2009, pct. 135), CtEDO notifică faptul că garanțiile invocate sunt aspecte fundamentale ale dreptului la un

16

proces echitabil, consacrat în art. 6 din CEDO. Nici litera și nici spiritul art. 6 din CEDO nu împiedică o persoană să renunțe la ele din proprie voință, fie expres, fie tacit. Cu toate acestea, o astfel de renunțare trebuie, dacă urmează să fie eficace în scopurile CEDO, să fie stabilită într-o manieră neechivocă și să fie însotită de garanții minime proporționale cu importanța sa.

Curtea observă în acest sens că, încă din 1987, Comitetul de Miniștri al Consiliului European a solicitat statelor membre să ia măsuri pentru simplificarea procedurilor judiciare obișnuite, recurgând, de exemplu, la procese sumare, prescurtate. Cu toate acestea, este, de asemenea, un principiu fundamental că orice renunțare la drepturile procedurale trebuie întotdeauna, pentru a fi eficientă în scopurile CEDO, să fie stabilită într-o manieră neechivocă și să fie însotită de un minimum de garanții (*Cauza Potrimol c. Franța* (Hotărârea din 23 noiembrie 1993, pct. 31)) proporționale cu importanța acesteia.

22.5. În *Cauza Pfeifer și Plankl c. Austria* (Hotărârea din 25 februarie 1992, pct. 37), CEDO statuează că, potrivit jurisprudenței sale constante, renunțarea la un drept garantat de CEDO – în măsura în care este admisibilă – trebuie să fie stabilită în mod neechivoc, reiterând același fapt, în mod constant, precum că în cazul drepturilor procedurale, o renunțare, pentru a fi efectivă în sensul CEDO, necesită garanții minime proporționale cu importanța acesteia.

23. Potrivit art. 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle (...). Adică, în fapt, anume statul ia măsuri adecvate, de ordin legislativ sau de altă natură, pentru transpunerea în viață a drepturilor garantate ale persoanei. Mai mult decât atât, tot statul are rolul să garanteze că o anumită autoritate competentă va hotărî, într-un mod efectiv, dar nu iluzoriu, și într-un termen rezonabil, asupra încălcării unor drepturi ori libertăți fundamentale ale persoanei.

În această gamă de obligațiuni asumate ale statului, în cadrul unui proces penal, intervine și obligativitatea acestuia de examinare a plângerilor formulate referitor la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, prin asigurarea posibilității de recurs efectiv. În același sens, intervine o garanție cu efect final – autoritățile competente vor da curs oricărei plângeri care a fost recunoscută ca întemeiată ori nu va da curs celor neîntemeiate, motivându-și, în mod legal și detaliat, soluția adoptată.

14

Anume acest mecanism, care garantează dreptul de a depune o cerere/plângere individuală în cadrul procesului penal, afectându-se drepturile și libertățile fundamentale ale omului, reprezintă una dintre premisele eficacității sistemului normativ, propulsând mecanismul de apărare a drepturilor omului.

24. Potrivit Deciziei nr. 112 din 1 octombrie 2020 (pct. 21), Curtea Constituțională notează că stabilirea unor temeuri privind înacetarea procesului penal reglementată de art. 391 CPP RM ține de politica procesual-penală a statului. Deci, este un element important ca legislația procesual-penală să fie interpretată și aplicată strict într-un mod în care să asigure drepturile și libertățile fundamentale ale omului într-un mod practic și efectiv, dar nu ideologic teoretic și iluzoriu.

25. Operând cu art. 1 din CEDO, statele contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I din CEDO (în particular, dreptul la un proces echitabil). Protecția juridică a drepturilor și libertăților garantate de CEDO revine, în primul rând, autorităților naționale.

26. Art. 20 din Constituția Republicii Moldova statuează că *orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătoarești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nicio lege nu poate îngrădi accesul la justiție.*

Art. 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova invocă la dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, în particular că anume *statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.*

Art. 26 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, care declară că *fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.*

27. PRIVITOR LA NE/MOTIVARAEA ÎNCHEIERILOR DE A REFUZA ÎNCETAREA PROCESULUI ÎN ȘEDINȚĂ PRELIMINARĂ

27.1. Conform art. 345 alin. (3)-(4) CPP RM, ședința preliminară constă în solutiunea, cu participarea părților, a chestiunilor legate de punerea pe rol a cauzei. Ședința preliminară se ține cu respectarea condițiilor generale de judecare a cauzei, care se

aplică în mod corespunzător. În cadrul ședinței preliminare, instanța de fond nu cercetează probe, dar numai chestiuni legate de punerea pe rol a cauzei, fiind o etapă facultativă la examinarea cauzei în fond.

În ședința preliminară se soluționează chestiunile privind (...) încetarea, totală sau parțială, a procesului penal

27.2. În conformitate cu art. 350 alin. (1), alin. (3) CPP RM, dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art. 332 CPP RM, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă. Copia de pe sentință de încetare a procesului penal se înmânează părților și persoanelor interesate, explicându-li-se modul și ordinea de atac.

27.3. Potrivit art. 332 alin. (1)-(4) CPP RM, în cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute în art. 275 pct. 5) –9), art. 285 alin. (2), precum și în cazurile prevăzute în art. 53-60 C. pen. al RM, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă. În cazul în care fapta persoanei constituie o contravenție administrativă, instanța încetează procesul penal și, concomitent, soluționează cauza conform prevederilor C. con. al RM. Sentința de încetare a procesului penal poate fi atacată cu apel sau, după caz, cu recurs în instanță ierarhic superioară, în modul prevăzut de CPP RM. În cazul prevăzut la art. 275 pct. 4) CPP RM, încetarea procesului penal nu se admite fără acordul inculpatului. În acest caz, procedura continuă în mod obișnuit.

În doctrină se susține în același sens că sentința de încetare a procesului penal emisă în cadrul ședinței preliminare poate fi atacată „numai cu recurs, ... în condițiile art. 400 alin.(1), art. 437 alin.(1) pct.1) și 3) CPP”.¹ Aceeași sursă doctrinară indică precum că „doar până la examinarea probelor sunt aplicabile numai temeiurile privind amnistia sau prescripția. După examinarea probelor aceste temeiuri conduc la adoptarea unei sentințe de condamnare (art. 389 alin. (4) pct. 2) și pct. 3) CPP RM)”. Este evident faptul că la etapa

¹ Dumitru Roman, Încetarea procesului penal în ședința de judecată și particularitățile sentinței de încetare. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/9034/incetarea-procesului-penal-in-sedinta-de-judecata-si-particularitatile-sentinetei-de-incetare.html> (accesat: 01.11.2021).

19

ședinței preliminare sunt active, pentru a fi puse în mișcare, multiple temeiuri de încetare a procesului penal.

27.4. Odată depusă o cerere de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, semnată și de către inculpat, se identifică acordul inculpatului de a înceta acest proces penal, în contextul temeiului prevăzut la art. 275 pct. 4) CPP RM, (*când acest acord este obligatoriu; DAR, acordul nu trebuie interpretat extensiv defavorabil, prin obligativitatea inculpatului de a recunoaște vinovăția – mutatis mutandis Cauza Felix Guțu c. Republica Moldova* (Hotărârea din 20 octombrie 2020, pct. 60-62). Cererea încetare a procesului penal în ședința preliminară vizează o garanție prevăzută de lege, inclusiv din perspectiva eficienței mijloacelor juridice aplicate de către stat, în conformitate cu legislația în vigoare.

27.5. Continuarea procesului penal este posibilă în cazurile în care nu este acordul inculpatului de încetare pe temeiul intervenției prescripției penale. În acest ultim caz, se stabilește că legiuitorul a dat posibilitatea persoanelor care au fost urmărite pentru săvârșirea unor infracțiuni și care se consideră nevinovate - să-și demonstreze nevinovăția. Adică, în situația în care inculpatul optează pentru continuarea procesului penal, acesta își asumă totodată și riscul ca, în urma analizei pe care judecătorul o face, să nu se adopte o soluție de achitare (în cazul expirării termenelor de prescripție, în lipsa acordului inculpatului, alegerea fiind făcută între o sentință de achitare și o sentință de condamnare), fiind firesc să suporte consecințele alegerii pe care au făcut-o (*Decizia Curții Constituționale a României nr. 301 din 11 mai 2021, pct. 12*).

27.6. În cazul în care a fost inițiată o procedură de încetare a procesului penal în ședința preliminară, prin depunerea cererii semnate inclusiv (ori exclusiv) de către inculpat (*obligativitatea semnării cererii de încetare a procesului penal de către inculpat, prin care își exprimă acordul la încetare, este obligatoriu în cazul temeiului invocat la art. 275 pct. (4) CPP RM*), instanța de judecată poate adopta două soluții, prevăzute de lege:

a) de a admite cererea: - în baza art. 350 alin. (1), alin. (3) CPP RM, dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art. 332, instanța de judecată emite o sentință motivată, prin care începează procesul penal în cauza respectivă. Această sentință este susceptibilă pentru a fi contestată, în modul prevăzut de lege;

b) de a respinge cererea: - o asemenea soluție se desprinde din contextul art. 350 alin.

(1) CPP RM, în speță că în ședința preliminară se constată temeiurile prevăzute în art. 332 CPP RM ori, de altfel, nu se constată. Însă, o motivare a soluției nu se identifică în acest ultim caz, afectându-se drepturile și libertățile inculpatului. Adică, soluția de admitere a cererii de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare urmează a fi motivată prin sentință, urmând a fi pasibilă de contestare, iar soluția de respingere a acestei cereri nu se motivează în niciun mod și nici nu este susceptibilă de a fi contestată.

27.7. În practica judiciară, în mod constant, se adoptă și o a treia soluție, care nu prevăzută de lege, și anume cererea de încetare a procesului penal, depusă în ședința preliminară, este lăsată pentru a se expune asupra ei odată cu soluționarea fondului cauzei.

27.8. O problemă distinctă reclamă conținutul art. 342 alin. (2), 352 alin. (3) CPP RM, în raport cu oportunitatea motivării încheierilor, care trebuie să fie emise de instanța de judecată, pentru a se pronunța asupra cererilor sau demersurilor, privind încetarea procesului penal.

Art. 6 pct.21) CPP RM, definește *Încheierea* – drept o hotărîre adoptată de către instanța de judecată până la darea sentinței sau deciziei.

27.9. Practic același înțeles este atribuit de legislator acestei noțiuni (*încheierea*) în - art. 341 alin. (5) C. pr. pen. al RM - *Toate celelalte hotărîri date de instanțe în cursul judecării cauzelor se numesc încheieri*. În baza acestei norme înțelegem că *încheierile* constituie o varietate a hotărârilor penale ce pot fi pronunțate de instanțele de judecată.

- art.342 alin. (1) C. pr. pen. al RM *Toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează prin încheiere a instanței de judecată.*

În art. 336 alin. (3) pct.7 C. pr. pen. al RM este indicat că

(3) *Procesul-verbal al ședinței de judecată trebuie să cuprindă:*

.....
7) cererile și demersurile formulate de părți și de ceilalți participanți la proces și încheierile date de instanță, fie consemnate în procesul-verbal, fie întocmite separat, cu mențiunea respectivă în procesul-verbal; ...

27

27.10 Din analiza art. 342 CPP RM, cât și a art. 336 alin. (2) pct. 7) CPP RM rezultă că există 2 categorii de încheieri care pot fi emise pe parcursul judecării cauzei.

În art. 342 alin. (2) CPP RM sunt enumerate exhaustiv încheierile din prima categorie, ce sunt pronunțate pe parcursul judecării cauzei în forma unor documente aparte, fiind anexate la procesul-verbal al ședinței: încheierile privind măsurile preventive, privind măsurile de ocrotire și asigurătorii, privind soluționarea cererilor de recuzare; precum și încheierile prin care instanța de judecată se pronunță asupra declinării de competență, strămutării cauzei, privind oportunitatea dispunerii expertizei, precum și încheierile interlocutorii.

27.11. Prevederile art. 342 alin. (3) CPP RM: *Încheierile instanței asupra celorlalte chestiuni se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată*, denotă faptul că a doua categorie de încheieri, sunt oricare altele (în afara celor expres indicate în alin. (2) din același articol) prin care instanța de judecată se pronunță asupra altor probleme ridicate pe parcursul judecării cauzelor.

27.12 În baza celor expuse putem constata că deși definește noțiunea de încheiere și stabilește 2 categorii distincte de încheieri, CPP RM nu stabilește aspectele principale și principiale ce ar trebui să fie incluse în conținutul unei încheieri, aşa cum bunăoară același Cod indică cu ocazia emiterii altor hotărâri penale (de ex. art. 393-395 art. 417 CPP RM).

27.13. În baza prevederilor art. 144 alin. (1) CPP RM (privind dispunerea expertizelor de către instanța de judecată); 177 alin. (1¹) CPP RM (privind aplicarea măsurilor preventive de către instanța de judecată), art. 308 alin. (7) (privind arestul preventiv și arestul la domiciliu); art. 348 CPP RM (privind trimiterea cauzei în instanța de judecată competentă), etc., înțelegem că încheierile prevăzute expres și exhaustiv în art. 342 alin. (2) C. pr. pen. al RM trebuie să fie *motivate*. *Din aceste considerente Legislatorul nostru a prevăzut emiterea acestor acte procedurale ca documente distincte, care se anexează la procesul verbal al ședinței de judecată*.

27.14 Odată ce nu sunt enumerate expres în art. 342 alin. (2) CPP RM, prin metoda excluderii deducem că încheierile privitor la cererile de încetare a procesului penal în cadrul ședinței preliminare, raportată la dispozițiile art. 352 alin. (3)-(5) CPP RM acestea nu se emit ca documente aparte și se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată. De fapt, în

22

procesul-verbal se consemnează în baza art.336 alin. (3) CPP RM soluția adoptată privitor la repingerea cererii de încetare a procesului penal, după deliberare, cu/fără retragerea în camera de deliberare a completului de judecată

27.15. Deci, motivarea încheirilor prevăzute de art. 342 alin. (3) CPP RM , adică și a celor emise în conformitate cu prevederile art. 352 CPP RM nu este obligatorie și practic imposibilă, iar instanțele naționale potrivit legislației interne, se limitează la pronunțarea soluției propriu zise, privitor la refuzul de a înceta procesul penal, în cel mai bun caz, ori refuza să răspundă cererii de încetare a procesului la etapa ședinței preliminare, calificându-le fără explicații și motivare a fi premature.

27.16. În *Cauza Marziano c. Italia* (Hotărârea din 28 noiembrie 2002, pct. 29), CtEDO menționează că, în consecință, a fost destul de rezonabil ca judecătorul de cercetări prealabile - care trebuia să dea o decizie motivată - să explice de ce (...) a decis să închidă procedura. Întrucât diferența cu acuzarea era mai degrabă pe fapte și evaluarea acestora decât aprecierea lor juridică, era normal ca judecătorul de cercetare preliminară să indice aceste fapte în decizia sa.

27.17. În *Cauza Stirmanov c. Rusia* (Hotărârea din 29 ianuarie 2019, definitivă la 29 aprilie 2019, pct. 43) se indică la aplicarea acestor principii situațiilor în care urmărirea penală a fost încheiată din diverse motive, inclusiv prescripție, prin decizii luate de un procuror, de către un judecător de instrucție preliminară sau de către instanțe de diferite grade de jurisdicție. Indiferent de stadiul procesului la finalul căruia „învinuirea” a fost slinsă, CtEDO a examinat dacă deciziile corespunzătoare ale autorităților interne reflectau sentimentul că persoana în cauză este vinovată sau s-a limitat la descrierea unei infracțiuni. Există într-adevăr o diferență fundamentală între a spune că cineva este pur și simplu suspectat că a săvârșit o infracțiune și o declaratie judecătorească fără echivoc că, în lipsa unei condamnări definitive, persoana a săvârșit infracțiunea în cauză (*Cauza Peltreau-Villeneuve c. Franța* (Hotărârea din 28 octombrie 2014, definitivă la 28 ianuarie 2015, pct. 32)).

27.18. Pe măsură ce legislația în vigoare indică fără echivoc la anumite garanții ale inculpatului legate de încetarea procesului penal la etapa ședinței preliminare, punând expres în sarcina instanței de judecată posibilitatea de pronunțare a unei sentințe de încetare la

această etapă, susceptibilă de fi contestată, în modul prevăzut de lege, normativul procesual-penal este neclar referitor la soluția și motivarea soluției date în cazul respingerii cererii de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, din perspectiva respectării dreptului la un proces echitabil, în spătă a unor garanții minime, proporționale cu importanța situației supuse judecării. În ritmul îngrădirii dreptului la un proces echitabil, intervine și lipsa de claritate și previzibilitate a normei art. 350 alin. (1) C. pr. pen. al RM referitor la posibilitatea contestării refuzului de a satisface cererea de încetare a procesului penal, în asemenea mod și în aceleași împrejurări normative precum în cazul în care inculpatul nu este de acord cu soluția de încetare a acestui proces penal.

27.19. În acest sens, dreptul inculpatului de a beneficia de garanțile prevăzute de lege, statuate expres ca fiind incidente la etapa ședinței preliminare, devine unul iluzoriu și neefектив, iar prin prisma lăsării fără soluționare a unei cereri la această etapă, nefiind motivată vreo careva soluție în acest context, se încalcă dreptul la un proces echitabil al inculpatului. Soluția instanței de judecată - de a lăsa cererea depusă de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare - pentru a se pronunța asupra ei odată cu soluționarea fondului cauzelor penale oferă caracter neefектив garanțiilor prevăzute de lege pentru etapa ședinței preliminare a judecării cauzei penale, constituind o încălcare a prevederilor art. 246 C. pr. pen. RM.

28. PRIVITOR LA OMISIUNEA DE A GARANTA CONTROLUL JUDICIAR ÎN AL DOILEA GRAD DE JURISDICTIE AL ÎNCHEIERILOR DE RESPINGERE A CERERILOR PRIVIND ÎNCETAREA PROCESULUI ÎN ȘEDINȚĂ PRELIMINARĂ

28.1. În conformitate cu prevederile art. 322 alin. (4) CPP RM, sentința de încetare a procesului penal poate fi atacată cu apel sau, după caz, cu recurs în instanță ierarhic superioară, în prevăzut de CPP RM.

28.2. Conform pct. 40 din Hotărârea Plenului CSJ nr. 5 din 19 iunie 2006, „privind sentința judecătorească”, în conformitate cu art. 332 alin. (4) CPP RM, sentința de încetare a procesului penal poate fi atacată cu recurs în cazul în care cauza s-a judecat în ședință

24

preliminară (art.345, 350 CPP RM) și cu apel în cazul în care cauza s-a judecat în ordinea stabilită la art. 354-384 Cod de procedură penală).

- Textul art. 346 teza a II-a CPP RM prevede:

În cazul în care cererile, demersurile sau recuzările au fost respinse, ele pot fi înaintate repetat în ședință la judecarea cauzei.

-Textul art. 437 alin. (1) pc.4) și alin. (2) CPP RM, care prevede:

(1) *Pot fi atacate cu recurs:*

4) *alte hotărîri penale pentru care legea prevede această cale de atac.*

(2) *Încheierile pot fi atacate cu recurs numai o dată cu sentința, cu excepția cazurilor cînd, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.*

28.3. Analiza prevederilor art. art. 332, 437 CPP RM prin prizma HP CSJ, nr. 5 din 19 iunie 2006, permite să conchidem că recursul asupra sentinței de încetare a procesului penal se va examina conform procedurii stabilite de art.art. 437- 450 CPP RM, adică pe calea recursului împotriva hotărârilor judecătoarești pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul.

28.4. Nicio normă de procedură penală privind ședința preliminară (art.art. 345-352 CPP RM) sau care reglementează procedura recursului împotriva hotărârilor judecătoarești pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul, nu indică la posibilitatea atacării în al doilea grad de jurisdicție al încheierilor emise în conformitate cu prevederile art. 352 alin. (3) CPP RM privitor la respingerea cererilor de încetare a procesului penal în ședință preliminară, sau privitor la încheierile de refuz de a se expune asupra acestor cereri la etapa procesuală în care au fost formulate.

Având în vedere, pe de o parte, influența pe care hotărârile emise în cadrul ședinței preliminare asupra etapelor ulterioare, trebuie să i se dea posibilitatea de a formula recurs separat nu numai procurorului sau părții vătămate asupra sentinței de încetare, dar și inculpatului atunci când cererea de încetare este respinsă în cadrul ședinței preliminare. Or conform prevederilor art.art. 314 alin. (2) 315, 317 alin. (2) CPP RM, părțile în proces trebuie să beneficieze de drepturi și posibilități egale de a-și prezenta poziția, fără a se face la toate etapele de judecare a cauzelor penale

25

28.5. Pe calea recursului s-ar asigura controlul de legalitate cu privire la încheierile pronunțate în ședință preliminare, ca o garanție a respectării cerințelor principiului legalității procesului penal consacrat de art. 1 CPP RM. Scopul recursului asupra încheierii cu privire la modul de soluționare a cererilor de încetare a procesului penal în ședință preliminară, este acela de a îndrepta erorile de drept comise de judecătorul din prima instanță, autunci când a dat apreciere arbitrară circumstanțelor care justifică încetarea procesului, erori care trebuie remediate în cadrul aceleiași faze procesuale. Este important garantarea dreptul la recurs separat și asupra omisiunii judecătorului de a se pronunța cu privire la anumite cereri formulate expres și motivat, privind încetarea procesului, având în vedere rațiunile pentru care a fost instituită procedura punerii pe rol al cauzelor penale și al ședinței preliminare.

28.6. În *Cauza Neshkov și alții c. Bulgaria* (Hotărârea din 27 ianuarie 2015, pct. 180), CtEDO enunță faptul că art. 13 din CEDO garantează disponibilitatea, la nivel național, a unei căi legale de atac pentru punerea în aplicare în forma substanțială a drepturilor și libertăților prevăzute de CEDO, indiferent sub ce formă sunt protejate în ordinea juridică a înălței părți contractante în cauză. Astfel, efectul acestui articol este de a impune prevederea unei căi de atac interne care soluționează fondul unei plângeri admisibile în temeiul CEDO și oferă o reparație corespunzătoare. Această cale de atac trebuie să fie efectivă în practică, dar și în drept, înțelegându-se că acest caracter efectiv nu depinde de certitudinea cu privire la rezultatul favorabil persoanei în cauză.

28.7. În consecință, conchidem că dispozițiile criticate din art. art. 346 și 437 alin. (1) pct.4) CPP RM sunt neconstituționale, fiind contrare prevederilor constituționale referitoare la dreptul de liber acces la justiție și la exercitarea căilor de atac în condițiile legii, atâtă vreme cât nu dau dreptul părților să formuleze recurs separat cu privire la modul de soluționare a cererilor de încetare a procesului penal în ședință preliminară.

29. În concluzie, soluționarea motivată a cererilor de încetare a procesului penal, în ședință preliminară (prin admitere sau respingere), este o obligație a instanței, în contextul respectării normativului procesual-penal în vigoare, dar și a unui minim de garanții proporționale cu importanța acestor cereri. Pe măsură ce art. 350 C. pr. pen. al RM indică la motivarea soluției doar în cazul în care se atestă temeiuri de încetare a procesului penal la această etapă (ședința preliminară), iar în cazul în care asemenea temeiuri nu se atestă,

26

norma art. 350 C. pr. pen. al RM este *neclară*, creându-se situația abstractă a lipsei obligației instanțelor de judecată de a-și motiva soluțiile adoptate (de respingere a cererilor de încetare a procesului penal în ședința preliminară) în ultimul caz invocat, se stabilește că CPP RM nu reglementează într-o manieră neechivocă garanțiile care rezultă din posibilitatea de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, lăsând fără acoperire juridică un minim de garanții prevăzute în vederea asigurării drepturilor și libertăților fundamentale ale inculpatului, necesare și proporționale cu situația examinată. În această gamă de situații descrise, sistemul de garanții vizând asigurarea efectivă și reală a drepturilor și libertăților fundamentale ale inculpatului nu are caracter obligatoriu și imediat (în cadrul ședinței preliminare, prin încetarea procesului penal, în conformitate cu legislația în vigoare). Or, în sapt, are loc o perpetuare în timp a încălcării drepturilor și libertăților fundamentale de la etapa ședinței preliminare până la soluționarea în fond a cauzei, chiar dacă o soluție de condamnare nu este posibilă (decât în cazul temeiului prevăzut la art. 275 pct 4) CPP RM și doar în cazul în care lipsește acordul inculpatului de a începe procesul penal în baza acestui temei), iar o încetare a procesului penal este solicitată direct și nemijlocit de către inculpat (adică își anunță acordul, mai cu seamă în cazul prescripției, când acest acord este obligatoriu). În măsura în care nu este prevăzută nici calea de atac a soluției instanței de judecată de respingere a cererii de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, devine incidentă prezumției de neconstituționalitate norma art. 350 alin. (1) CPP RM, în măsura în care nu obligă instanța să-și motiveze soluția de neîncetare a procesului penal, la această etapă, demarată la cererea inclusivă sau exclusivă a inculpatului (lăsând garanțiile prevăzute de lege să devină doar abstracte și iluzorii, dar nu practice și efective), iar prin îngredirea dreptului de a contesta soluția instanței de judecată de neîncetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare – se atestă o incompatibilitate cu dreptul la un proces echitabil al inculpatului, în măsura în care are loc o afectare a drepturilor și libertăților fundamentale, prin prisma CEDO.

30. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept constituțional

27

fundamental (a se vedea HCC nr.19 din 3 iulie 2018, § 59; DCC nr. 162 din 29 decembrie 2020, § 23)²

Prin Hotărârea nr. 21 din 01.10.2018 pentru controlul constituționalității articolului 458 alin. (3) pct. 4) din Codul de procedură penală (efectul retroactiv al hotărârilor Curții Constituționale în materie de drept penal procedural) s-a pronunțat asupra sesizării privind verificarea constituționalității și declararea neconstituțională a prevederilor articolului 458 alin. (3) pct. 4) din Codul de procedură penală *în măsura* în care revizuirea va putea fi solicitată, în baza hotărârii de declarare a neconstituționalității unei prevederi legale aplicate în cauză, doar dacă hotărârea Curții conține în mod expres o asemenea mențiune.

În acest caz Curtea Constituțională și-a motivat hotărârea și în baza analizei sensului atribuit în practica judiciară de interpretare și aplicare a textului de lege supus testului de neconstituționalitate. (pct. 52, 53 Hotărârea nr. 21 din 01.10.2018).

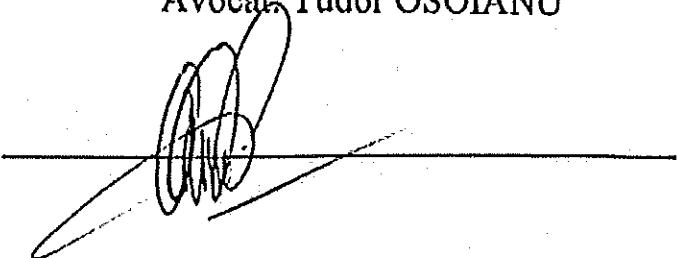
Decizia CC nr. 108 din 13. 07. 2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 47g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor articolului 458 alin. (3) din Codul de procedură (cazurile și motivele de revizuire a hotărârilor judecătoarești irevocabile) (pct. 18)

VII. DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice.

04 noiembrie 2021

Avocat: Tudor OSOIANU

Î N C H E I E R E
privind ridicarea excepției de neconstituționalitate

mun. Chișinău

20 decembrie 2021

Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani
Instanța de judecată în componență:
Președintele ședinței, judecătorul
Grefierului
cu participarea:
Acuzatorului de stat, procurorului
Apărătorului, avocatului
Inculpatului

Aureliu Postică
Țurțurica Victoria
Catan Irina
Osoianu Tudor
Bordea Alexandru

examinând în ședință de judecată publică cererea formulată de apărătorul Osoianu Tudor, în interesele inculpatului Bordea Alexandru, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală, sub aspectul corespunderii cu articolele 20, 23, 26, și 119 din Constituția Republicii Moldova, precum și cererea de suspendare a examinării cauzei penale, -

A C O N S T A T A T:

La 23 martie 2021, în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a parvenit spre examinare cauza penală de învinuire a lui Bordea Alexandru în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 320 alin. (1) Cod penal.

Prin intermediul PIGD, cauza penală a fost repartizată spre examinare judecătorului Aureliu Postică.

În ședința de judecată din 4 noiembrie 2021, apărătorul inculpatului, avocatul Osoianu Tudor, a înaintat o cerere, prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale în vederea efectuării controlului constituționalității prevederilor art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală, sub aspectul corespunderii cu articolele 20, 23, 26, și 119 din Constituția Republicii Moldova.

Potrivit sesizării anexate, autorul acesteia invocă faptul că articolele 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală, în redacția în vigoare, la data întocmirii sesizării sunt neconstituționale, fiind niște norme neclare și imprevizibile, care nu conțin careva garanții contra arbitrariului, deopotrivă provoacă posibilitatea afectării grave a unui șir de drepturi fundamentale, garantate de Constituție părților litigante la etapa ședinței preliminare.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, apărătorul inculpatului, avocatul Osoianu Tudor, a invocat faptul că:

1. *Textul art. 342 alin. (2) din Codul de procedură penală omite să includă și încheierile prin care instanța de judecată respinge cererea sau demersul de încetare a procesului;*

2. *Textul art. 346 teza II și art. 350 alin. (1) și (3) din Codul de procedură penală în partea în care, conform sensului atribuit în practica de interpretare și de aplicare a acestor norme, se înțelege că instanțele naționale în ședință preliminară sunt în drept să dispună*

amânarea soluției asupra cererilor sau demersurilor de încetare a procesului printr-o încheiere nemotivată pentru a se expune ulterior ori odată cu fondul;

3. *Textul art. 437 alin. (1) pct. 4) și alin. (2) din Codul de procedură penală în măsura în care omite să acorde în mod expres dreptul părților în proces de a contesta cu recurs separat hotărârea (încheierea) emisă în cadrul ședinței preliminare privind respingerea ori refuzului de a răspunde cererii sau demersului de încetare a procesului.*

În acest sens, apărătorul inculpatului, avocatul Osoianu Tudor, a înaintat sesizare Curții Constituționale, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și efectuarea controlului constituționalității prevederilor art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală în temeiul articolelor 20, 23, 26, și 119 din Constituția Republicii Moldova.

În ședința de judecată, apărătorul inculpatului, avocatul Osoianu Tudor, a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, solicitând sesizarea Curții Constituționale în vederea efectuării controlului constituționalității prevederilor art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală, cu suspendarea cercetării judecătorești pînă la soluționarea sesizării.

În ședința de judecată, inculpatul Bordea Alexandru, a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate înaintată de apărătorul său.

În ședința de judecată, acuzatorul de stat, procurorul Epure Ghennadie, a solicitat respingerea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate invocând că admiterea acesteia ar duce la tergiversarea examinării cauzei penale.

Analizând argumentele invocate, studiind cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, audiind opinile participanților la proces, instanța în fața căreia s-a solicitat sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, constată că aceasta este intemeiată, urmând a fi admisă parțial, din raționamentele expuse mai jos:

Conform prevederilor art. 7 alin. (1) din Codul de procedură penală, procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

Totodată, conform alin. (3) al aceluiași articol, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constitutionalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

În corespondere cu prevederile art. 7 alin.(3¹) din Codul de procedură penală, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea intrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Potrivit alin.(3²) din Codul de procedură penală, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

În conformitate cu prevederile Hotărârii Curții Constituționale nr. 15 din 6 mai 1997 cu privire la interpretarea art.135 alin.1, lit. g) din Constituția Republicii Moldova, excepția de neconstituționalitate exprimă o legătură organică, logică între problema de constituționalitate și fondul litigiului principal. Ea poate fi invocată ca incident din inițiativa

părților sau din oficiu de către instanța de judecată. Elementele principale ale excepției de neconstituționalitate sunt: necesitatea efectuării unui control de neconstituționalitate; existența raportului triunghiular între partea aflată în proces, ale cărei drepturi sau interese au fost eventual lezate printr-o normă neconstituțională, instanța de judecată, în fața căreia se invocă neconstituționalitatea și Curtea Constituțională chemată să soluționeze excepția de neconstituționalitate; obiectul excepției de neconstituționalitate.

Se constată faptul că, în cadrul ședinței preliminare de judecată, a fost solicitată sesizarea Curții Constituționale cu privire la o problemă de constituționalitate a unor norme procesuale penale, astfel încât, la caz, fiind aplicabile prevederile pct. 4 a Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova și anume: *Judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:* (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Așadar, verificarea constituționalității normei contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale.

Totodată este de remarcat că, în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În această ordine de idei, instanța reține faptul că, normele vizate, și anume: art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală, pot constitui obiect al controlului constituționalității prin prisma art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția RM și pct. 82 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

Instanța de judecată atestă cu certitudine că, la moment, nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect ansamblul prevederilor contestate – art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală.

La fel, instanța de judecată constată că, în conformitate cu pct. 82 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, sesizarea înaintată întrunește condiția că normele solicitate pot fi supuse controlului constituționalității, or aceste chestiuni pot avea legătură directă sau indirectă cu soluționarea cauzei penale.

Tangența legată de soluționarea cauzei penale și pertinența verificării constituționalității normei criticate vine în contextul poziției apărătorului inculpatului, avocatul Osoianu Tudor, care la etapa ședinței preliminare de examinare a cauzei penale de învinuire a lui Bordea Alexandru, a formulat o cerere de încetare a procesului penal.

Prin urmare, pentru a soluționa problemele impuse de art. 345-352 Cod de procedură penală, inclusiv cererea privind încetarea procesului penal, instanța urmează să aplice și să aprecieze critica normei contestate.

În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (6) din Codul de procedură penală, hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sănt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

Urmare a celor indicate, instanța găsește necesar de a admite ca fiind întemeiată cererea apărătorului inculpatului, avocatului Osoianu Tudor, prin care s-a invocat sesizarea Curții Constituționale în vederea verificării constituționalității prevederilor art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală, în temeiul articolelor 20, 23, 26, și 119 din Constituția R. Moldova.

Distinct de cele menționate mai sus, instanța de judecată va respinge cererea apărătorului, avocatul Osoianu Tudor, privind suspendarea procesului de examinare a cauzei penale de învinuire a inculpatului Bordea Alexandru.

În acest context, instanța de judecată reține că, potrivit art. 7 alin. (3^a) din Codul de procedură penală, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbatările judiciare se suspendă.

Prin prisma celor enunțate, instanța de judecată consideră necesar de a continua examinarea cauzei penale de învinuire a lui Bordea Alexandru în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 320 alin. (1) Cod penal.

În temeiul celor expuse și conducând-se de prevederile art. 7, 342 Cod de procedură penală, art. 135 din Constituția Republicii Moldova, Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, instanța de judecată –

D I S P U N E :

Se admite parțial cererea apărătorului inculpatului Bordea Alexandru, avocatul Osoianu Tudor, prin care se solicită sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în vederea efectuării controlului constituționalității prevederilor art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală, în temeiul articolelor 20, 23, 26, și 119 din Constituția Republicii Moldova.

Se ridică excepția de neconstituționalitate înaintată de apărătorul inculpatului Bordea Alexandru, avocatul Osoianu Tudor, pentru controlul constituționalității prevederilor art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală, în temeiul articolelor 20, 23, 26, și 119 din Constituția Republicii Moldova.

Se respinge cererea apărătorului, avocatului Osoianu Tudor, privind suspendarea procesului de examinare a cauzei penale de învinuire a lui Bordea Alexandru.

Se remite Curții Constituționale, conform competenței, sesizarea depusă de către apărătorul inculpatului, avocatul Osoianu Tudor, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării cauzei penale de învinuire a lui Bordea Alexandru în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 320 alin. (1) Cod penal.

Încheierea separat nu se supune nici unei căi de atac, dar poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

Președintele ședinței,
judecător

Copia corespunde originalului:
Judecător

Aureliu Postică

Aureliu Postică

